

STREDNÉ SLOVENSKO (CENTRAL SLOVAKIA)	11	67-76	BANSKÁ BYSTRICA 2007
---	----	-------	----------------------

PRÍSPEVOK K POZNANIU PAVÚKOV (ARANEAE) PRÍRODNEJ REZERVÁCIE HORNÉ LAZY PRI VALASKEJ

Valerián Franc

Katedra biológie a ekológie, Fakulta prírodných vied UMB, Tajovského 40,
974 01 Banská Bystrica, Slovakia, tel. 00421/48/4467104, Valerian.Franc@umb.sk

Abstract:

Contribution to the knowledge of spiders (Araneae) of the Nature Reserve Horné lazy near Valaská village

The results of preliminary investigation of spiders in Horné lazy Nature Reserve near Valaská village (Central Slovakia) are presented. Despite colder climate of the surrounding mountains, flora and fauna of southwards exposed limestone slopes in the investigated area are apparently thermophilous. Several recorded spider species belong to the rare and remarkable ones, including *Euryopsis laeta*, *Euryopsis quinqueguttata*, *Acartauchenius scurrilis*, *Megalepthyphantes pseudocollinus*, *Tricca lutetiana*, *Clubiona genevensis*, *Gnaphosa bicolor*, *Kishidaia conspicua*, *Zora pardalis*, and *Pseudicius encarpatus*.

Key words: spiders, Araneae, thermophilous fauna, faunistics, Horné lazy Nature Reserve, Slovakia

ÚVOD A METÓDY

Horné lazy pri Valaskej je prírodná rezervácia, vyhlásená ešte ako chránené náležísko roku 1981 na pomerne malej ploche 34,3 ha; roku 2003 bola prekategori-zovaná na prírodnú rezerváciu. Rezervácia je tak trochu výnimočná i preto, že bola vyhlásená najmä za účelom ochrany vzácnych druhov hmyzu, najmä ploskoroha škvrnitokridleho – *Libelloides macaronius* a jasoňa červenookého – *Parnassius apollo* (DAROLA 1982); oba druhy sa tu vyskytujú v neveľkej, dosť izolovanej popu-lácii. V snahe podporiť populáciu jasoňa tu bola asi trikrát (posledne skoro na jar 2006) realizovaná prerezávka náletových drevín. Inak je územie rezervácie i blízke okolie z hľadiska fauny prakticky neznáme a nepreskúmané.

PR Horné lazy sa nachádza na južnom okraji Nízkych Tatier medzi obcou Valaská a mestom Brezno, bližšie k Valaskej. Podľa mapy Databanky fauny Slovenska patrí do orografického celku Horehronské podolie a do mapovacieho štvorca 7183d. Územie je najvýchodnejším výbežkom pásu karbonátových hornín na južnom úpätí Ďumbierskej časti Nízkych Tatier, ktorý sa začína už v oblasti Brusna pod Prašivou.

Pre celý tento pás sú charakteristické strmé až veľmi strmé skalnaté svahy a výrazne teplomilný charakter flóry a fauny, ktorý kontrastuje s dosť chladnou inverznou klímou doliny Hrona. V skúmanom území sa vyskytujú spoločenstvá druhého až tretieho vegetačného stupňa. Z ekosystémov prevláda skalná lesostep a riedky listnatý les často ekotonového charakteru. Z drevín dominujú buk (*Fagus sylvatica*), hrab (*Carpinus betulus*) a pomiestne dub zimný (*Quercus petraea*); miestami majú značné zastúpenie lieska (*Corylus avellana*), javor poľný (*Acer campestre*), hlohy (*Crateagus spp.*) a jarabiny (*Sorbus spp.*), výskyt borovice (*Pinus silvestris*) považujem za sekundárny. Pomiestne sa vyskytujú aj subxerofilné lúky a kroviny.

Toto územie nebolo nikdy v minulosti intenzívne obhospodarované – riedky les na skalách nebol atraktívny pre „kubíkovú“ ťažbu dreva. Lúky a čistiny v relatívne miernejších svahoch boli občas využívané pre extenzívnu pastvu, najmä oviec. Táto činnosť v tomto regióne (a takmer na celom Slovensku) však bola v priebehu posledných 15 – 20 rokov podstatne obmedzená až zastavená (poznámky k súčasnému stavu nájdete v závere).

Túto lokalitu som navštívil počas troch celodenných exkúzií na jar a začiatkom leta 2006 a na jeseň 2007 a vykonal tu zber pavúkov. Výsledky tohto prieskumu, hoci iba predbežné, dokazujú, že PR Horné lazy je aj významnou arachnologickou lokalitou, pričom podrobnejší výskum hmyzu, ktorý tu bude potrebné realizovať v blízkej budúcnosti, určite potvrdí ďalšie prírodné hodnoty, ktoré ešte viac zdôraznia nadregionálny význam tejto nevelkej prírodnej rezervácie. Zber pavúkov som realizoval obvyklými zbernými metódami (presievanie, smýkanie, skleпávanie a individuálny zber) s vylúčením neselektívneho a nešetrného zberu do pascí. Materiál bol identifikovaný podľa diel MILLER (1971), ROBERTS (1995) a HEIMER & NENTWIG (1991) a je uložený v mojej zbierke. Nomenklatúra rešpektuje najnovší zoznam pavúkov sveta (PLATNICK 2007).

VÝSLEDKY

Jadrom tejto časti práce je systematický prehľad druhov v PR Horné lazy so stručnými poznámkami. V tabuľke je venovaný priestor aj porovnaniu eksozoologického statusu jednotlivých druhov podľa dostupných, tzv. červených zoznamov z niektorých európskych krajín. Porovnanie vzácnejších druhov pavúkov, často citovaných v červených zoznamoch niektorých európskych krajín, sa konkrétne dotýka najmä červeného zoznamu Slovenska (GAJDOŠ & SVATOŇ 2001), Českej republiky (BUCHAR & RŮŽIČKA 2002), Rakúska (KOMPOSCH & STEINBERGER 1999), Nemecka (PLATEN, BLICK, SACHER & MALTEN 1996), Slovinska (POLENEC 1992), Poľska (STAREGA 2004), Veľkej Británie (MERRETT 1991), Belgicka (MAELFAIT, BAERT, JANSSEN & ALDERWEIRELDT 1998), Švédska [GÄRDENFORS (ed.) 2000] a Fínska [RASSI, ALANEN, KANERVA & MANNERKOKSI (eds.) 2001]. Pri porovnávaní druhov boli zvažované klimatické preferencie jednotlivých druhov v geograficky rôznych oblastiach.

Druhy označené symbolom ◀ a číslom sú faunisticky a zoogeograficky zvlášť významné a zasluhujú si stručný komentár v ďalšom texte. (Za číslom sú kvôli lepšej orientácii 'iniciálky' druhu.)

1 *Ei* – pod kameňom na krovinatej xerothermnej stráni 16. 5. 2006, 1 subadultný ♂. Veľmi vzácny druh, známy len z niekoľkých sporadických nálezov. Zrejme prvou zmienkou o tomto druhu na území Slovenska je predvojnový údaj z okolia Turčianskych Teplic (7179a) bez dátumu (MILLER 1936). Ďalšie nálezy: Čremošné (7179d) 17. 5. 1962, 1 ♂ (MILLER 1963); PR Holík v Štiavnických vrchoch (7679a) leto 1985 – zber do pascí (GAJDOŠ 1987); PR Viniansky hradný vrch (7197d) august – september 1992, 1 ♂ (THOMKA 1997). Nepublikovaný nález je známy aj z Pienin (600)(SVATOŇ 1990). **2 *Eq*** – v preseve detritu a nízkej vegetácie 16. 5. 2006, 1 ♀. Vzácny druh, viazaný výlučne na xerothermné biotopy. Známy je len z niekoľkých lokalít najmä z južného Slovenska: Kováčov (8178d), leto 1977 – zber do pascí (GAJDOŠ 1998); NPR Devínska Kobyla (7867b/7868a) 24. 5. 1980, 1 ♀ (GAJDOŠ 1981); Beckovské Skalice (7273a), jún/júl 1985 – zber do pascí (GAJDOŠ 1986); Široké pri Malackách (7568c), piesková duna, 19. 5. 1994, 1 ♀ a Jazerný pahorok medzi Čiernou Vodou a Vozokanmi (7872c), 22. 8. 1996, 1 ♀ (GAJDOŠ & MAJZLAN 2001); NPR Humenský Sokol (7097c/d) jar 1993, 1 ♀ a Jasenov – Hôrka (7097c) leto 1987, 1 ♂ (THOMKA 1996); Ostrôžky – Nedelište (7682b) 28. 6. 2000, 1 ♀ (FRANC 2001). Nepublikovaný údaj je známy aj z Turčianskej kotliny, R. Prídavka leg. (GAJDOŠ, SVATOŇ & SLOBODA 1999). **3 *As*** – pod kameňom v kolónii *Tetramorium caespitum* na xerothermnom svahu 16. 5. 2006, 1 ♀. Dosť vzácny druh, zaujímavý spôsobom života (myrmekofil) i nápadne malými očami. **4 *Cb*** – v preseve opadanky riedkeho listnatého lesa na skalách 15. 9. 2007, 1 ♀. Pomerne vzácny a málo známy druh teplejších lesných biotopov. **5 *M. p.*** Medzi skalami (♀) a pod odlupujúcou sa kôrou dubového vývratu (♂) 15. 9. 2007. Málo známy druh svetlých listnatých lesov na skalnatých substrátoch. Ďalšie nálezy: Bystrická vrchovina – Stará Kopa (7281c), 11. 5. 2002, 1 ♂ a Strážovské vrchy: Hradištnica, 19. 6. 2002, 1 ♂, V. Franc leg. & coll.; Rudno (7178a), 12. 9. 1987, 1 ♂ a 28. 8. 1988, 1 ♂ + 2 ♀ (SVATOŇ 2005); ďalšie nepublikované údaje sú k dispozícii zo Slovenského krasu, Turčianskej kotliny a Bielych Karpát (GAJDOŠ, SVATOŇ & SLOBODA 1999). Tento v nedávnej minulosti popísaný druh býva obyčajne považovaný za veľmi vzácny (BUCHAR & RŮŽIČKA 2002), môže byť však zamieňaný s *M. collinus* (C. L. K., 1872), čo prichádza do úvahy u autorov, ktorí majú k dispozícii iba staršie kľúče a nie Saaristov popis z roku 1997. Rozšírenie oboch druhov na Slovensku i v okolitých krajinách zostáva otvoreným problémom, potrebná je revízia dokladového materiálu. **6 *Ta*** – v preseve opadanky a detritu tienistého porastu pod skalami 16. 5. 2006, 1 ♀. Pravdepodobne dosť vzácny druh stredných a vyšších polôh, preferuje mierne vlhké chladnejšie lesné biotopy. **7 *T. p.*** – v preseve opadanky a detritu riedkeho listnatého lesa na skalách 15. 9. 2007, 1 ♂. V literatúre nájdeme len sporadické údaje o tomto druhu. Zarastajúca halda pri Niklovej huti v Seredi (7772a) z rokov 1993 až 1995 – dlhodobý odchyt do pascí (KRAJČA & KRUMPÁLOVÁ 1998); Vysoká pri Morave (7667c), 2. 5. 1995, 14 ♂ + 4 ♀ a 14. 6. 1996, 2 ♂ (KRUMPÁLOVÁ 2003); Snina – Pod Kamennou (7098b) 10. 11. 1999, 3 ♂ (THOMKA 2003); PR Bzaná (6900c) jeseň 1999 až jar 2000 (odchyt do pascí), 1 ♂, PR Hlboké (6899c) jeseň 1999 až jar 2000 (odchyt do pascí), 1 ♂ a Slatina v údolí Stučickej rieky (6901c) jar až jeseň 2002 (odchyt do pascí), 1 ♂ (SVATOŇ, THOMKA & GAJDOŠ 2003). Novší nález je k dispozícii aj z PR Baranovo pri Banskej Bystrici 1. 5. 2005, 1 ♂ (KORENKO 2006) a z pralesovitého

zmiešaného lesa na lokalite Poľana – Žiarec (7382a) 25. 9. 2005, 1 ♀ (V. Franc & M. Mardiaková leg.). Tento druh patrí k málo známym pavúkom, no je dosť pravdepodobné, že je zamieňaný s príbuznými druhmi, resp. prehliadaný kvôli drobným rozmerom. Pri tomto druhu je zvlášť nápadný kontrast medzi prírodným charakterom citovaných lokalít – druh bol zistený jednak v takmer nedotknutej divočine (Stužica, Baranovo, Žiarec a i.), no na druhej strane aj na vyložene druhotnej, antropogénnej lokalite – halda pri Niklovej huti v Seredi. **8 As** – v aktívnom pohybe na povrchu pôdy kamenistej xerothermnej stráne 11. 6. 2006, 1 ♂. Miestami dosť častý druh teplých biotopov, známy už z väčšieho počtu lokalít na Slovensku (GAJDOŠ, SVATOŇ & SLOBODA 1999). **9 Tl** – v detrite a prízemnej vegetácii xerothermného svahu 11. 6. 2006, 2 ♀. Dosť vzácny druh teplých biotopov, v minulosti považovaný za veľmi vzácny (MILLER 1971). Zdá sa, že abundancia tohto druhu na Slovensku sa v posledných rokoch citeľne zvýšila, čo môže byť okrem iného dôsledok globálneho otepľovania. **10 Pm** – aj keď ide o hojný druh, stojí za zmienku nález nápadne malej (iba 8 mm) dospelkej ♀ 11. 6. 2006. V dostupnej literatúre (ROBERTS 1995, JONES 1989) sa udáva veľkosť samice v intervale 12 – 15 mm. **11 Hh** – v preseve detritu riedkeho listnatého lesa na skalách 15. 9. 2007, 1 ♀. Dosť vzácny druh prírodne zachovalejších lesných biotopov. **12 Ca** – pod väčšími kameňmi v tienistom listnatom lese na skalách 15. 9. 2007, 1 ♂ a 1 ♀. V minulosti vzácny (MILLER 1971), dnes dosť hojný druh podhorských až horských lesov. **13 Cg** – v preseve opadanky a detritu na xerothermnom svahu 16. 5. 2006, 1 ♂. Vzácny teplomilný druh, známy zo sporadických nálezov z južného a stredného Slovenska (GAJDOŠ, SVATOŇ & SLOBODA 1999). **14 Cs** – pod kameňmi a v detrite na xerothermnom svahu 11. 6. 2006, 2 ♂. Lokálne dosť hojný druh, indikátor lesostepných biotopov. **15 Gb** – pod kameňmi na xerothermnom svahu 16. 5. 2006, 2 ♂. Dosť vzácny teplomilný druh, význačný zástupca lesostepnej fauny v podhorskom regióne Horehronia. **16 Kc** – oklepaný z krovín na xerothermnom svahu 16. 5. 2006, 1 ♂. Vzácny a už exteriérom nápadný teplomilný druh, známy zo sporadických nálezov v svetlých listnatých lesoch a lesostepiach (GAJDOŠ, SVATOŇ & SLOBODA 1999). **17 Zp** – medzi kameňmi a detritom na xerothermnom svahu 15. 9. 2007, 1 ♂. Pomerne vzácny druh, známy zo sporadických nálezov na teplých biotopoch (GAJDOŠ, SVATOŇ & SLOBODA 1999). Stojí za zmienku, že z Českej republiky je citovaný iba jeden starší údaj z roku 1956 (BUCHAR & RŮŽIČKA 2002). **18 Pt** – na povrchu pôdy xerothermného svahu 11. 6. 2006, 1 ♂ a 1 ♀. Lokálne dosť hojný druh, indikátor lesostepných biotopov. **19 Pe** – oklepaný z krovín na lesostepi 11. 6. 2006, 1 ♀. Dosť vzácny druh teplejších, prírodne zachovalých biotopov.

DISKUSIA A ZÁVER

Výsledkom predbežného výskumu pavúkov v PR Horné lazy je 100 druhov väčšinou mierne až výrazne teplomilných pavúkov. Zo vzácnejších až veľmi vzácných druhov treba osobitne spomenúť *Euryopsis laeta*, *Euryopsis quinqueguttata*, *Acartauchenius scurrilis*, *Megalepthyphantes pseudocollinus*, *Tricca lutetiana*, *Clubiona genevensis*, *Gnaphosa bicolor*, *Kishidaia conspicua*, *Zora pardalis* a *Pseudicius*

encarpatus. Málo známym a zrejme prehliadaným druhom je *Tapinocyba pallens*. Nápadné je slabé zastúpenie viac-menej chladnomilných horských druhov v tomto podhorskom regióne – z druhov vyšších polôh som zatiaľ zistil len *Tapinocyba affinis* a *Coelotes atropos*.

Je zvlášť zaujímavé, že tieto refúgiá teplomilných spoločenstiev – PR Horné lazy a niekoľko podobných lokalít situovaných západnejšie (Nemecká, Dubová, Podbrezová), sa nachádzajú v bezprostrednej blízkosti centrálného masívu Nízkych Tatier, kde sú na veľkých plochách vyvinuté viac-menej výrazne chladnomilné horské ekosystémy subalpínskeho a v menšej miere i alpínskeho vegetačného stupňa! Tieto ďalšie citované lokality sú však miernejšie a (azda okrem Podbrezovej) sú v štádiu zániku v dôsledku spontánnej sukcesie – zarastania, nakoľko pasienie sa na týchto miestach v priebehu posledných dvoch desaťročí podstatne zredukovalo, až zastavilo. PR Horné lazy je spolu s lokalitou nad Podbrezovou, ktorá má charakter riedkeho skalného až suťového lesa, asi najzachovalejšia. Je to pravdepodobne hlavne vďaka strmosti svahov.

Výsledky predbežného výskumu pavúkov dokazujú, že PR Horné lazy je nielen prírodnou dominantou blízkeho okolia okresného mesta Brezno, ale aj významnou arachnologickou lokalitou, ktorá si v plnej miere zasluhuje pozornosť a ochranu. Ďalší podrobnejší výskum pavúkov (aj pri použití zemných pascí), ale aj iných živočíchov (najmä hmyzu), v budúcnosti určite potvrdí nadregionálny význam tejto plošne nevelkej prírodnej rezervácie.

Skaliarka *Gnaphosa bicolor*, samec
Gnaphosid-spider *Gnaphosa bicolor*, male

Foto/Photo: Jørgen Lissner

LITERATÚRA

- BUCHAR J. & RŮŽIČKA V., 2002: Catalogue of Spiders of the Czech republic. Peres Publ., Praha, 349 pp.
- DAROLA J., 1982: Ochrana živočíchov v Stredoslovenskom kraji. Odbor kultúry SS KNV a Krajské stredisko štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody, Banská Bystrica, 261 pp.
- FRANC V., 2001: Pavúky (Araneae) orografického celku Ostrôžky. Ochrana prírody (ŠOP SR, Banská Bystrica) 19: 167–175.
- GAJDOŠ P., 1981: Arachnofauna Zobora a Devínskej Kobyly. [Diplomová práca.] Prírodovedecká fakulta UK, Bratislava, 95 pp.
- GAJDOŠ P., 1986: Poznámky k výskytu pavúkov v okrese Trenčín. In Zborník odborných prác Západoslov. TOP-u 4 Beckov, Bratislava 3: 189–214.
- GAJDOŠ P., 1987: Poznámky k výskytu pavúkov v Štiavnických vrchoch. Stredné Slovensko, Prírodné vedy (Martin) 6: 49–67.
- GAJDOŠ P., 1998: Epigeické spoločenstvá pavúkov (Araneae) lesostepi v oblasti Kováčova (Kováčovské kopce). Rosalia (Nitra) 13: 105–116.
- GAJDOŠ P. & MAJZLAN O., 2001: Pavúky (Araneae) pieskových a sprašových dún juhozápadného Slovenska. Folia faunistica Slovaca (Bratislava) 6: 19–32.
- GAJDOŠ P. & SVATOŇ J., 2001: Červený (ekosozologický) zoznam pavúkov (Araneae) Slovenska, p. 80–86. In BALÁŽ D., MARHOLD K. & URBAN P. (eds.), Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. Ochrana prírody (ŠOP SR Banská Bystrica) Suppl. 20: 1–159.
- GAJDOŠ P., SVATOŇ J. & SLOBODA K., 1999: Katalóg pavúkov Slovenska. Ústav krajinej ekológie SAV, Bratislava, 337 pp.
- GÄRDENFORS U. (ed.), 2000: The 2000 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala, 397 pp.
- HEIMER S. & NENTWIG W., 1991: Spinnen Mitteleuropas. Paul Parey Verl., Berlin – Hamburg, 543 pp.
- JONES D., 1989: A Guide to Spiders of Britain and Northern Europe. Hamlyn Publ., London, 320 pp.
- KOMPOSCH CH. & STEINBERGER K. H., 1999: Rote Liste der Spinnen Kärntens (Arachnida: Araneae). In HOLZINGER W. E., MILDNER P., ROTTENBURG T. & WEISER C. (eds.), Rote Listen gefährdeter Tiere Kärntens, p. 567–616.
- KORENKO S., 2006: Ekologicko-zoogeografická analýza spoločenstiev pavúkov (Araneae) masívu Panského dielu. [Diplomová práca.] Fakulta prírodných vied UMB v Banskej Bystrici, vii + 74 pp.
- KRAJČA A. & KRUMPÁLOVÁ Z., 1998: Epigeic spider (Araneae) communities of nickel leach dumps and their surroundings near Sered' (Slovakia). Biologia (Bratislava) 53/2: 173–187.
- KRUMPÁLOVÁ Z., 2003: Records of interesting and rare spiders in inundation biotopes of Morava river (south-western Slovakia). Entomofauna carpathica (Bratislava) 15/1-2: 41–43.

- MAELFAIT J. P., BAERT L., JANSSEN M. & ALDERWEIRELDT M., 1998: A Red list for the spiders of Flanders. Bulletin van het Koninklijk, Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Entomologie 68: 131–142.
- MERRETT P., 1991: Spiders (Araneae), p. 126–217. In BRATTON J. H. (ed.), British Red Data Books, 3. Invertebrates other than Insects. Joint Nature Conservation Committee, Peterborough, 253 pp.
- MILLER F., 1936: Pavouči biocenosa vápencových pahorků v okolí Štub. Teplic. Věda přírodní (Praha), 9: 261–264.
- MILLER F., 1963: Tschechoslowakische Spinnenarten aus der Gattung Euryopis Menge (Aranea, Theridiidae). Časopis Čsl. spol. entomol. (Praha) 60/4: 341–348.
- MILLER F., 1971: Pavouci (Araneida), p. 51–306. In DANIEL M. & ČERNÝ V. (eds.), Klíč zvířeny ČSR, 4. Academia, Praha, 603 pp.
- PLATEN R., BLICK T., SACHER P. & MALTEN A., 1996: Rote Liste der Webspinnen (Arachnida: Araneae). Arachnol. Mitt., Basel, 11: 5–31.
- PLATNICK N. I., 2007: The world spider catalog, version 8.0. American Museum of Natural History, online at <http://research.amnh.org/entomology/spiders/catalog/index.html>.
- POLENEC A., 1992: Rdeči seznam ogroženih pajkov (Araneae) Slovenije. Varstvo Narave (Ljubljana), 17: 173–176.
- RASSI P., ALANEN A., KANERVA T. & MANNERKOKSI I. (eds.), 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki, 432 pp.
- ROBERTS M. J., 1995: Spiders of Britain and Northern Europe. Harper Collins Publ., London, 383 pp.
- STAREGA W., 2004: Check-list of Polish spiders (Araneae). In GLOWACIŃSKI Z. (ed.), Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Instytut ochrony przyrody PAN, Kraków, p. 133–140.
- SVATOŇ J., 1990: Pavúky (Araneae) Pieninského národného parku. [Závěrečná správa, depon In Správa TANAP-u], 3 pp., 15 tab.
- SVATOŇ J., 2005: Pavúky Turčianskej kotliny III. Kmetianum (Martin) 10: 143–177.
- SVATOŇ J., THOMKA V. & GAJDOŠ P., 2003: Pavúky – Araneae, p. 21–113. In MAŠÁN P. & SVATOŇ J. (eds.), Pavúkovce Národného parku Poloniny (Arachnida: Araneae, Pseudoscorpiones, Opiliones, Acari – Parasitiformes). Štátna ochrana prírody SR Banská Bystrica a Správa NP Poloniny Snina, Balada a Humenné, 241 pp.
- THOMKA V., 1996: Fauna pavúkov (Arachnida, Araneae) na lesostepných lokalitách Humenských vrchov. Natura carpatica (Košice) 37: 137–150.
- THOMKA V., 1997: Pavúky (Araneae) v prírodnej rezervácii Viniansky hradný vrch (Slovensko). Klapalekiana (Praha) 33: 103–113.
- THOMKA V., 2003: Fauna pavúkov (Araneae) údolia Cirochy. Natura carpatica (Košice) 44: 139–154.

Tab. 1: Prehľad pavúkov PR Horné lazy / Tab. 1: Survey of spiders of the Nature Reserve 'Horné lazy'

Čeľad' – Druh / Family – Species	Ab.	ESS: Ekosozologický status / Ecosozological status										
		Sk	Cz	G*	A*	SI	PI	GB	Sw	F	B	
Pholcidae												
<i>Pholcus opilionoides</i> (Schr., 1781)	-/1+											
Dysderidae												
<i>Harpactea hombergi</i> (Scop., 1763)	1/+					VU						EN
<i>Harpactea rubicunda</i> (C. L. K., 1838)	-/1											
Theridiidae												
<i>Crustulina guttata</i> (Wid., 1834)	-/3+											VU
<i>Dipoena melanogaster</i> (C. L. K., 1837)	-/1				G			VU	DD			EN
<i>Enoplognatha thoracica</i> (Hahn, 1831)	1/-					VU						LR
<i>Episinus angulatus</i> (Bl., 1836)	-/1											LR
<i>Euryopis flavomaculata</i> (C. L. K., 1836)	1/1s				VU							VU
<i>Euryopis laeta</i> (Westr., 1861) ¹	1s/-	EN	EN	Sg					DD			
<i>Euryopis quinqueguttata</i> Thor., 1875 ²	-/1	VU	EN	G								
<i>Robertus lividus</i> Bl., 1836)	-/2											
<i>Theridion mystaceum</i> L. K., 1870	1/-											LR
<i>Theridion sisyphium</i> (Cl., 1757)	2/-											LR
Linyphiidae												
<i>Abacoproeces saltuum</i> (L. K., 1872)	-/2				G							
<i>Acartauchenius scurillus</i> (O. P.-Cbr., 1872) ³	-/1	LC	VU	G						NT		EN
<i>Anguliphantes</i> (= <i>Lepthyphantes</i>) <i>angulipalpis</i> (Westr., 1853)	-/3											
<i>Centromerus brevivulvatus</i> Dahl, 1912 [= <i>aequalis</i> (Westr., 1851)] ⁴	-/1	NT						R				LR
<i>Ceratinella brevis</i> (Wid., 1834)	2/1											LR
<i>Ceratinella major</i> Kulcz., 1894	-/2			R			EN					
<i>Diplocephalus cristatus</i> (Bl., 1833)	-/1											LR
<i>Linyphia hortensis</i> Sund., 1830	-/1											LR
<i>Macrargus rufus</i> (Wid., 1834)	-/1											LR
<i>Maso sundevalli</i> (Westr., 1851)	-/1											LR
<i>Megalepthyphantes pseudocollinus</i> Saaristo, 1997 ⁵	1/1	DD	EN				VU					
<i>Micrargus herbigradus</i> (Bl., 1854)	-/1											LR
<i>Microneta viaria</i> (Bl., 1841)	1/3											LR
<i>Minicia marginella</i> (Wid., 1834)	-/2			G	VU							
<i>Neriere clathrata</i> (Sund., 1830)	1/-											LR
<i>Panamomops fagei</i> Mill. & Krat., 1939	-/1			R								
<i>Tapinocyba affinis</i> (Lessert, 1907) ⁶	-/1											
<i>Tapinocyba pallens</i> (O. P.-Cbr., 1872) ⁷	1/-	DD										En ^p
<i>Tenuiphantes</i> (= <i>Lepthyphantes</i>) <i>alacris</i> (Bl., 1853)	-/1											
<i>Trematocephalus cristatus</i> (Wid., 1834)	3/1					VU						VU
<i>Walckenaeria antica</i> (Wid., 1834)	1/-											LR
<i>Walckenaeria furcillata</i> (Menge, 1869)	1/-											LR
Tetragnathidae												
<i>Metellina segmentata</i> (Cl., 1757)	1/-											LR
<i>Pachygnatha degeeri</i> Sund., 1830	-/1											LR
<i>Tetragnatha pinicola</i> L. K., 1870	2/+					VU						LR

Tab. 1: Pokračovanie / Continued (pokračovanie tabuľky na 2. strane)

Tab. 1: Pokračovanie / Continued (pokračovanie tabuľky na 2. strane)												
Čeľad' - Druh / Family - Species	Ab.	ESS: Ekosozologický status / Ecosozological status										
		Sk	Cz	G*	A*	SI	PI	GB	Sw	F	B	
Araneidae												
Araniella opisthographa (Kulcz., 1905)	2/-											LR
Cercidia prominens (Westr. 1851)	-/1				?							LR
Gibbaranea bituberculata (Walck., 1802)	1/1							EN	Exr			Enp
Hypsosinga sanguinea (C. L. K., 1844)	1/2			G	VU							EN
Mangora acalypha (Walck., 1802)	2/+											LR
Nuctenea umbratica (Cl., 1757)	-/1+											LR
Lycosidae												
Alopecosa accentuata (Latr., 1817)	4/-				VU							
Alopecosa cuneata Cl., 1757)	1/+											VU
Alopecosa sulzeri (Pavesi, 1873)◀ ⁸	1/-			Sg	Sg							
Alopecosa trabalis (Cl., 1757)	1/-											CR
Aulonia albimana (Walck., 1805)	-/1s							EN		VU		Exr
Pardosa alacris (C. L. K., 1833)	3/-											
Pardosa monticola (Cl., 1757)	1/-				G							EN
Tricca (= Arctosa) lutetiana (Sim., 1876)◀ ⁹	-/2				VU		VU					
Trochosa terricola Thor., 1856	-/3											LR
Pisauridae												
Pisaura mirabilis (Cl., 1757)◀ ¹⁰	-/2+											LR
Agelenidae												
Histopona torpida (C. L. K., 1834)												R
Tegenaria silvestris L. K., 1872	2/-											VU
Hahniidae												
Hahn timer helveola Sim., 1875 ◀ ¹¹	-/1	LC										VU
Hahn timer ononidum Sim., 1875	1/-											
Dictynidae												
Nigma flavescens (Walck., 1830)	2/+											LR
Amaurobiidae												
Amaurobius fenestralis (Stroem, 1768)	-/1+											LR
Coelotes atropos (Walck., 1830) ◀ ¹²	1/1								NT			DD
Eurocoelotes inermis (L. K., 1855)	-/1											R
Titanoecidae												
Titanoeca quadriguttata (Hahn, 1833)	1/+				VU	VU	VU			NT		CR
Anyphaenidae												
Anyphaena accentuata (Walck., 1802)	-/1+											LR
Liocranidae												
Agroeca cuprea Menge, 1873	1/2											EN
Apostenus fuscus Westr., 1851	2/-							EN		DD		EN
Clubionidae												
Clubiona caerulescens L. K., 1867	1/1				?							EN
Clubiona genevensis L. K., 1866 ◀ ¹³	1/-	LC	VU	G			EN	R	DD			CR
Clubiona marmorata L. K., 1866	1/-			R								
Corinnidae												
Phrurolithus festivus (C. L. K., 1835)	2/-											LR
Zodariidae												
Zodarion germanicum (C. L. K., 1837)	1/2+			G	G	VU	VU					
Gnaphosidae												
Callilepis schuszteri (Herm., 1879)◀ ¹⁴	2/-			Sg	VU							
Drassodes lapidosus (Walck., 1902)	1/+											LR
Gnaphosa bicolor (Hahn, 1831)† 15	2/-			G	VU							

Tab. 1: Pokračovanie / Continued (pokračovanie tabuľky na 3. strane)

Tab. 1: Pokračovanie / Continued (pokračovanie tabuľky na 3. strane)

Čelad' – Druh / Family – Species	Ab.	ESS: Ekosozologický status / Ecosozological status									
		Sk	Cz	G*	A*	SI	PI	GB	Sw	F	B
<i>Haplodrassus signifer</i> (C. L. K., 1839)	1/-										LR
<i>Haplodrassus silvestris</i> (Bl., 1833)	1/1s										EN
<i>Kishidaia</i> (= <i>Poecilochroa</i>) <i>conspicua</i> (L. K., 1866 ◀ ¹⁶	1/-	NT	VU	G		VU					R
<i>Zelotes apricorum</i> (L. K., 1876)	-/1										Enp
<i>Zelotes petrensis</i> (C. L. K., 1839)	-/1										VU
Zoridae											
<i>Zora nemoralis</i> (Bl., 1861)	2/2				VU						CR
<i>Zora pardalis</i> Simon, 1878 ◀ ¹⁷	1/-		DD								
Heteropodidae											
<i>Micrommata virescens</i> (Cl., 1757)	-/1+										CR
Thomisidae											
<i>Ozyptila claveata</i> (Walck., 1837)	1/1				VU	VU				NT	CR
<i>Synema globosum</i> (F., 1775)	2/+			G	VU		VU				R
<i>Xysticus cristatus</i> (Cl., 1757)	4/-										LR
<i>Xysticus kochi</i> Thor., 1872	2/-										LR
<i>Xysticus lanio</i> C. L. K., 1835	2/-										LR
Salticidae											
<i>Ballus chalybeius</i> (Walck., 1802)	2/-										LR
<i>Euophrys frontalis</i> (Walck., 1802)	1/-										LR
<i>Evarcha arcuata</i> (Cl., 1757)	1/-										LR
<i>Evarcha falcata</i> (Cl., 1757)	1/1										LR
<i>Heliophanus cupreus</i> (Walck., 1802)	6/-										LR
<i>Macaroseris nidicolens</i> (Walck., 1802)	1/-										
<i>Neon reticulatus</i> (Bl., 1853)	2/1										LR
<i>Pellenes tripunctatus</i> (Walck., 1802) ◀ ¹⁸	1/1			G	G	VU	VU	EN		NT	EN
<i>Phlegra fasciata</i> (Hahn, 1826)	-/1							R			VU
<i>Pseudicius encarpatus</i> (Walck., 1802) ◀ ¹⁹	-/1	LC					EN		DD	NT	DD
<i>Salticus scenicus</i> (Cl., 1757)	-/1										LR
<i>Salticus zebraneus</i> (C. L. K., 1837)	1/-										LR
<i>Sibianor aurocinctus</i> (Ohlert, 1865)	1/-										EN

Ab – abundancia: 1/2 – zbieraný bol jeden samec a dve samice, 1s/- jeden subadultný samec, -/1+ bola zbieraná jedna samica, ale viac exemplárov bolo iba registrovaných a vypustených do prírody; **ESS** (krajiny): **Sk** – Slovensko, **Cz** – Česká republika, **G** – Nemecko, **SI** – Slovinsko, **GB** – Veľká Británia, **B** – Belgicko, **Sw** – Švédsko, **F** – Fínsko; **ESS** (kategórie): **Ex'** – vyhynutý v regióne, **CR** – kriticky ohrozený, **EN** – ohrozený, **Enp** – pravdepodobne ohrozený, **VU** – zraniteľný, **R** – vzácny, **DD** – nedostatok údajov, **LR** – druh bezprostredne neohrozený, **NT** (= **LR nt**) – druh blízky ohrozeniu, **LC** (= **LR lc**) – druh, ktorého sa ohrozenie týka najmenej; * v nemecky hovoriacich krajinách je zaužívaný odlišný systém ekosozologických kategórií, ktorý je viac-menej kompatibilný so systémom ekosozologických kategórií podľa IUCN: **Sg** – 'stark gefährdet' (zodpovedá EN podľa IUCN), **G** – 'gefährdet' (≅ **VU**), **R** – 'Arten mit geographischer Restriktion' (≅ **NT**), ? – druh s nejasným (nižším) ESS, ◀ – bližšie okolnosti nálezov sú podrobnejšie zhodnotené v ďalšom texte

Ab – abundance: 1/2 – one male and two females were collected, -/1+ one female was collected, but more individuals were registered and left, 1s/- one subadult male; **ESS** (countries): **Sk** – Slovakia, **Cz** – Czech republic, **G** – Germany, **SI** – Slovenia, **GB** – Great Britain, **B** – Belgium, **Sw** – Sweden, **F** – Finland; **ESS** (categories): **Ex'** – regionally extinct, **CR** – critically endangered, **EN** – endangered, **Enp** – probably endangered, **VU** – vulnerable, **R** – rare, **DD** – data deficiency, **LR** – lower risk, **LC** – (lower risk) least concern, **NT** – (lower risk) near threatened, **R** – rare; * different system of ecosozological categories is used in Germanic-speaking countries, nevertheless is more-or-less easily compatible with ones according to IUCN: **Sg** – 'stark gefährdet' (it means EN according to IUCN), **G** – 'gefährdet' (≅ **VU**), **R** – 'Arten mit geographischer Restriktion' (≅ **NT**), ? – species with unclear (lower) ESS, ◀ – detailed data are supplemented below